

Lapinjärvi 24.1.2014

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite lausuntopyyntöne, luonnos kalastuslaiksi 24.10.2013

Lausunto esityksestä kalastuslaiksi

Suomen Ammattikalastajaliitto toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Maa- ja metsätalousministeriö on esityksessään suhteellisen ansiokkaasti yrittänyt sovittaa kalatalousalan osapuolten erilaisia intressejä, samalla huomioiden yhteiskunnallisen keskustelun ja painotukset. Ansio on myös samalla esityksen heikkous.

Kalastuslain tulisi ohjata uusiutuvan luonnonvaran kestävä ja monipuolista hyödyntämistä. Esitys kalastuslaiksi on kuitenkin hengeltään lähinnä luonnonsuojelulaki. Mietintö kiinnittää enemmän huomiota kalastuksen rajoittamiseen kuin kalavarojen hyödyntämiseen. Tästä voi muodostua ongelmia kaupalliselle kalastukselle, etenkin tilanteissa, jossa poliittinen ja hallinnollinen päätöksentekojärjestelmä on ammattikalastusvastainen. Pelkona on, että lain tarjoamat asetuksenantovaltuudet antavat mahdollisuuden rajoittaa ammattikalastusta, jotta muut intressit hyötyisivät kalavarojen jakotilanteissa.

SAKL toteaa, ottaen huomioon kaupallisen kalastuksen tilanteen ja haasteelliset tulevaisuuden näkymät, että esityksen olisi tullut vahvistaa kaupallisen kalastuksen asemaa. Nyt esitykset ovat tältä osin kosmeettisia. Lakiesitys ei tue riittävästi kalataloutta osana elintarviketuotantoa, vaan näkee kalan lähinnä eliitin harrastuksen kohteena ja osana tämän päivän elämysyhteiskuntaa. Ministeriö on uudessa kalatalousstrategiassaan ottanut saman suunnan ja kalastuslakiesitys näin ollen kuvaa muuttunutta linjaa. Kuluttajanäkökulma on jäänyt kokonaan huomioimatta. Ministeriö ei ilmeisesti myöskään tunne kaupallisen kalastuksen nykytilannetta ja näkymiä. Kaupallisen kalastuksen asemaa suhteessa muihin intressiryhmiin on heikennetty voimassa olevaan lakiin verrattuna.

Lakiesitys rakentuu yksinomaan ajatukselle, että rajoittamalla kalastusta saavutetaan kalakantojen kestävä tila. Ajatus on naivi. Moni muu asia kuten vesien tila, kutupaikkojen kunto, vahinkoeläimet, ja vesirakennustyöt vaikuttavat kalakantojen tilaan paljon enemmän kuin kalastus.

Lakiesityksen perustelut näkevät myös kalaistutukset haitallisena tekijänä. Istutukset ovat kuitenkin olleet tärkeä tekijä kalakantojen ylläpitäjänä ja uudelleen rakentajana ja kalastuksen tuoton

Ammattikalastaja palvelee suomalaista. Yrittäjä luonnon ehdoilla.

turvaajana tilanteissa, jossa ihminen on toimillaan pilannut kalakantojen luontaisen lisääntymisen. Laissa tulisi huomattavasti paremmin huomioida istutustoiminnan hyödyt.

Esitys rakentaa hyvin raskaan ja byrokraattisen kalatalousjärjestelmän. Kun suuntauksena tulisi olla hallinnon ja säätelyn keventäminen, ehdotettu kalastuslaki vie kehitystä toiseen suuntaan. Perusteluissa puhutaan alhaalta ylöspäin rakentuvasta suunnittelujärjestelmästä. Lakiesitys kuitenkin sisällöltään on lähinnä päinvastainen, ylhäältä alas rakentuva järjestelmä. Monien uusien tehtävien siirtäminen ELY-keskuksille voi osin olla perusteltua juridisesti, mutta kun samalla valtionhallinnon toimin leikataan keskuksien toimintakykyä osana hallinnon alasajoa, jää epäselväksi miten tällainen harjoitus käytännössä onnistuu. Toisaalta ELY-keskuksien mahdollisuuksia toimia kokonaisvaltaisesti rikotaan siirtämällä osa tehtävistä Metsähallitukselle. Kaiken kaikkiaan uuden suunnittelujärjestelmän hoitaminen eri tasoilla tulee kalliiksi, ja tämän rahoitus on vielä epäselvää.

Esityksen sosiaalinen ja taloudellinen vaikutusanalyysi on ohut. Mahdollisten kalastusrajoitusten vaikutukset kaupallisen kalastukseen ei ole ollenkaan arvioitu. Kun kalastuslakiesityksen päätavoite näyttää olevan rajoitusten lisääminen, on todennäköisesti tuloksena erityisesti kaupallisen kalastuksen toimintaedellytysten heikkeneminen entisestään.

1 luku Yleiset säännökset

Esitetty tavoitepykälä (1 §) korostaa liikaa suojelua kestävä hyödyntämisen kustannuksella. Esitämme, että pykälä muutetaan muotoon: Tämän lain tarkoituksena on parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito.

Esitetyt määritelmät selventävät rajaa kaupallisen kalastuksen ja virkistyskalastuksen/kotitarvekalastuksen välillä.

2 luku Kalastusoikeus ja erityiset kalastukseen oikeuttavat luvat

Kelaonginnan salliminen voi tuottaa tulkintavaikeuksia.

Rysäpaikkojen myöntäminen yleisvesialueella lohen ja taimenen kaupalliselle kalastukselle on siirretty Metsähallitukselle. Kantanamme on, että tämä oikeus jatkossakin tulisi säilyttää ELY-keskuksella. Esitys hajottaa tarpeettomasti keskeisten kaupalliseen kalastukseen vaikuttavien asioiden hoitamista. Paikkojen myöntäminen on tärkeä väline kaupallisen kalastuksen edellytysten turvaamisessa.

Vaatus kirjallisesta kalastusoikeuden vuokrasopimuksesta on poistettava ja sallittava myös suullinen sopimus. Ehdotettu vaatimus on kankea ja johtanee monella alueella siihen, että kaupallisten kalastajien vuokravesien saanti vaikeutuu.

Esitykset ammattikalastajien vesille pääsyn helpottamiseksi ovat myös oikeansuuntaiset, mutta tuskin käytännössä sellaisenaan vaikuttavat kovinkaan nopeasti, jos ollenkaan, kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiin. Lupa on asetettu niin monen ja tulkinnanvaraisen ehdon varaan, että lupien myöntämistä voidaan tahallisesti jarruttaa. Erityisesti lakiesityksen 13 pykälän 1 momentin 4 kohta on muodoltaan epämääräinen ja sellainen, että sitä voidaan tarkoituksenhakuisesti käyttää luvan saamisen estämiseksi. Kantanamme on, että 4 kohta tulee kokonaan poistaa.

Ammattikalastaja palvelee suomalaista. Yrittäjä luonnon ehdoilla.

Luvan hinnan määrittäminen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa voi käytännössä muodostua vaikeaksi ja liian jäykäksi tavaksi. Hinnan tulisi olla kohtuullinen ja antaa edellytyksiä kannattavalle kaupalliselle kalastukselle. Eduskunta on 29.5.2012 hyväksynyt kalastuslain muutoksen, jonka mukaan toinen elinkeinoharjoittajaryhmä pääsee todella alhaisella maksulla hyödyntämään toisen vesialueita laajasti. Kaupalliset kalastajat joutuvat tässä yhteydessä huomattavasti heikompaan asemaan. Lakiesityksessä ei ollenkaan ole analysoitu tätä ilmeistä epäkohtaa.

Esityksen 17 § (kaupallisen kalastajan oikeus valtion maa-alueen käyttöön) pidämme tärkeänä asiana. Kohtaan tulisi lisätä kaupallisen kalastajan oikeus ajaa maastoajoneuvolla alueiden halki pyyntipaikoille.

Esitykseen tulisi lisätä oikeus harjoittaa muikun, kuoreen, silakan ja kilohailin pyyntiä verkoilla meressä niillä kunnassa kylärajan sisäpuolella olevilla vesialueilla, jotka sijaitsevat ulkosaaristossa tai aavaa selkää vastassa.

3 luku Kalatalouden organisaatiot ja niiden tehtävät

Kalatalouden kehittäminen ja edistäminen, erityisesti kaupallisen kalastuksen osalta, tulisi lisätä ELY-keskuksien tehtäviin, jotta heillä olisi selkeä tehtävänanto myös tämän osalta. Tällä hetkellä toiminta ja sen kohdentaminen riippuu liian paljon kunkin ELY-keskuksen kalatalouden vastuualueen vetäjästä.

Kannatamme kalatalousalueiden määrän vähentämistä, mutta alueiden ei toisaalta tulisi olla liian laajoja, jolloin paikallistuntemus helposti heikkenee. Kalatalousalueiden hallinnon tulisi seurata nykyistä mallia, myös eri tahojen edustuksen osalta.

Emme kannata ympäristöjärjestöjen edustusta kalastusalueiden hallinnossa.

Yhteistyöryhmä voi parhaassa tapauksessa tuoda alueellista tietoa päätöksenteon pohjaksi. Toisaalta vaarana on, että kaupallista kalastusta vastustavat tahot miehittävät ryhmän ja yhteisesti ajavat asiansa. Elinkeinokalataloudelle on turvattava riittävä edustus yhteistyöryhmässä ja että ELY-keskus myös huomioi elinkeinon viestit.

4 luku Kalavarojen käytön ja hoidon suunnittelu

Suunnittelujärjestelmä rakentuu ylhäältä alas vaikka perusteluissa on tuotu esille alhaalta ylös rakentuva järjestelmä. Pykäliin olisi rakennettava mekanismi, jolla turvataan että paikallinen ja alueellinen tieto huomioidaan valtakunnallisissa suunnitelmissa. Valtakunnallisia suunnitelmia tulisi tehdä vain poikkeustapauksissa ja vain silloin kun se on täysin välttämätöntä.

Esitys rakentaa hyvin raskaan suunnittelujärjestelmän. Järjestelmän taloudellinen ja tiedollinen pohja on kuitenkin hatara. Suuri epävarmuus myös liittyy siihen, miten ELY-keskukset nykyisessä tilanteessa pystyvät hoitamaan lisätehtäviä.

Esitys käyttö- ja hoitosuunnitelman aseman vahvistamisesta on sinällään perusteltu, mutta ongelmaksi voi muodostua riittävän tutkimus- ja tietopohjan saaminen. Monessa tilanteessa perusteellisen tiedon hankkiminen on kallista, ja jopa tarpeetonta ja lähinnä ylireagointia. Tietotarve ja sen kustannuksien tulee olla suhteessa siihen saavutettavaan hyötyyn.

Ammattikalastaja palvelee suomalaista. Yrittäjä luonnon ehdoilla.

Suunnitelmissa tulisi myös huomioida kaupallisella kalastukselle asetetut kehittämistavoitteet.

5 luku Pyynnin järjestäminen

Ehdotettu pyydysyksiköintijärjestelmä on vieras merialueen kalastuksessa ja muodoltaan byrokraattinen. Järjestelmää voidaan myös tarkoituksellisesti käyttää keinona estää kaupallinen kalastus tietyllä alueella.

6 luku Kalastuksen ohjaus ja rajoittaminen

Esityksessä on määritelty kaupalliset pyydykset. Esitys on lähinnä kosmeettinen, etenkin verkkojen ja koukkujen osalta koska se koskee ainoastaan yleisvesialuetta.

Luvussa on valtionneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksenantovaltuudet sekä valtuutus ELY-keskusten rajoituspäätöksille. Nämä ovat keskeisiä asioita kalastuksen käytännön ohjaamiselle ja säätelylle ja voivat olla pahimmassa tapauksessa tuhoisia kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksille. Luvussa oleva mahdollisuus antaa erilaiset rajoitukset 1-ryhmän kaupallisille kalastajille on kannatettava asia ja tämä mahdollisuus on ehdottomasti säilytettävä.

Häirintäpykälässä (50 §) on annettava suurempi suoja kaupallisille pyydyksille, jotka nykyään ovat kaikenlaisen häirinnän kohteena vallitsevan keskusteluilmapiirin takia.

Luvun 54 pykälästä on poistettu nykyisessä laissa oleva mahdollisuus rajoittaa yleiskalastusmahdollisuutta merilintujen pesinnän turvaamiseksi. Kohta tulee myös sisällyttää uuteen lakiin.

Kalojen vapauttaminen (58 §) ei ole teknisesti mahdollista massapyynnin yhteydessä (esimerkiksi silakan ja kilohailin troolikalastus, silakan ja kuoreen rysäkalastus). Velvoitteesta on annettava poikkeus edellä mainitulle kaupalliselle pyynnille.

Korvausta uhanalaisten eläinlajien suojelusta aiheutuneesta haitasta tulisi myös olla mahdollinen kaupalliselle kalastajalle.

7 luku Vaelluskalat ja kalan kulun turvaaminen

Vaelluskalakysymys ohjaa poliittista syistä lakiesitystä liiaksi. Oma kappale vaelluskaloille on turha ja pykälien sisältö voidaan sisällyttää kalastuksen ohjaukseen.

Vaelluskalavesistöjen määrittely ei saa johtaa siihen, että kalastusta rajoitetaan tarpeettomasti. Pykälien soveltaminen tiukasti voi johtaa siihen, että laajoja rannikon saaristoalueita ei saa käyttää kaupalliseen kalastukseen. Kalaväyläsäädös ei saa johtaa siihen, että saaristo- ja rannikkoalueen salmissa ja kapeikoissa tehdään kaupallinen kalastus pohjaverkoilla käytännössä täysin mahdottomaksi. Kalaväylä määritelmänä tulisi poistaa kokonaan tai sitten kalaväylä määriteltävä toimituksessa selkeästi tavalla, joka mahdollistaa myös kalastuksen jatkumisen.

Poikkeus jokisuukalastukselle tulisi olla mahdollista kaupalliselle kalastukselle.

Ammattikalastaja palvelee suomalaista. Yrittäjä luonnon ehdoilla.

8 luku Kalojen istuttaminen ja muu kalavesien hoito

Luvun tiukka soveltaminen voi johtaa myös taloudellisesti kannattavan istutustoiminnan loppumiseen ja kaupallisen kalastuksen edellytysten heikkenemiseen.

Merkintä lisää kustannuksia, ja voi johtaa istutusmäärien vähenemiseen, joka puolestaan vähentää kalastuksen tuottavuutta.

9 luku Kalatalouden edistäminen ja rahoitus

Ehdotettu kalastusmaksu on alhainen, mutta jos se lisää maksuvalmiutta, alhainen taso voi olla perusteltu. Maksu tulisi kuitenkin jo tässä vaiheessa nostaa 50 euroon. Kalastusmaksun käyttökohteena tulee myös olla kaupallisten kalastajien neuvontapalveluiden rahoitus.

10 luku Kaupallinen kalastus

Edellytämme 86 §:n pykälän muuttamista. Kaupallisen kalastajan (luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö) edellytyksenä on oltava, että kalastajan asuin- tai kotipaikka on oltava Suomi. Kun suomalaista luonnonvaraa hyödynnetään, tulisi myös toiminnasta koituva taloudellinen hyöty (verot ym.) jäädä Suomeen.

Mielestämme vähäisiä julkisia tukimuotoja tulisi jatkossa suunnata selvemmin henkilöille ja yritykselle, joiden kaupallisen toiminnan laajuus on riittävä. Kaupallisten kalastajien (yritysten) ryhmittely on siten tarpeen. Kalastuksen säätelyssä kaupallisille kalastajille on annettava helpotuksia muihin kalastajaryhmiin verrattuna huomioimalla taloudelliset realiteetit. Koska kaupallinen kalastus ja sen lähipiirissä olevat toimijat koetaan eräänlaisena kalatalouden marginaaliryhmänä, nykyisessä yhteiskuntailmastossa olisi kaupalliselle kalastukselle kalastuslaissa annettava vahva lainsäädäntötuki. Kaupallisten kalastajien ryhmien määritelmä näin ollen on mielestämme hyväksyttävä. Kuitenkin olisi huolehdittava siitä, että rekistereissä ei ole kalastajia, joilla ei ole myyntituloa ollenkaan. Tällaiset rekisterissä olevat voivat vaikeuttaa elinkeinotoimintaa harjoittavien kalastajien toimintamahdollisuuksia, ehkä osin taktisista syistä.

Luvun 90 pykälän 2 momentti on poistettava, viiden kilon (5 kg) poikkeus saaliin ensimyyntissä sisävesialueella johtaa harmaan talouden lisääntymiseen ja hyväksyy nykyisen harrastajakalastajien harmaantalouden sallituksi jokamiehenoikeudeksi.

15 luku Voimaantulo

Voimassa olevan lain perusteella sallitut pyydykset tulisi 3 vuoden siirtymäaikana olla sallituja myös uuden lain perusteella.

[Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry](http://www.sakl.fi)

Kim Jordas

Ammattikalastaja palvelee suomalaista. Yrittäjä luonnon ehdoilla.